

سپر دفاع موشکی یا بازگشت به دوران جنگ سرد

محمد صادق امینی

موضوع ساخت پایگاه‌های موشکی و راداری آمریکا در لهستان و جمهوری چک، مدتهاست که به موضوعی برای مناقشه در داخل و خارج از این کشورها تبدیل شده و این در حالی است که نگرانی‌های روسیه از استقرار احتمالی موشک‌های سپر دفاع موشکی آمریکا در کنار مرزهای شرقی این کشور وارد مرحله جدیدی گردیده و سبب بروز برخی تنش‌ها میان واشنگتن و مسکو شده است. در حالی که آمریکا به توجیحات و تاکتیک‌های جدیدی برای جلب موافقت مخالفین استقرار سپر دفاع ضد موشکی در اروپا متوسل شده (مثلا مدعی شده که روسیه در معرض برد موشک‌های ایرانی است) این موضوع همچنان به یکی از مباحث جنجال برانگیز تبدیل شده و روسیه استقرار این سیستم را نشانه بازگشت به دوران جنگ سرد قلمداد کرده و هشدار می‌دهد که جستجوی دشمنان مجازی می‌تواند روابط روسیه و آمریکا را نیم قرن به عقب برگرداند. بنا بر اظهارات سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه استقرار سپر دفاع موشکی در مرکز اروپا، بازگشت به جنگ سرد و نشانه بی‌احترامی واشنگتن به همیمانان خود در اروپا و سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) است. در پی نگرانی‌های شدید مسکو، کاندولیزا

رایس، رابرت گیتس وزیر دفاع آمریکا و حتی جرج بوش به همراه بسیاری دیگر از مقام‌های سیاسی و نظامی اتحادیه اروپا اعلام کرده‌اند که استقرار این

**در حالی که هنوز
اختلاف و اشنگتن و
کرملین درباره نصب
سیستم سپر موشکی در
چک و لهستان تمام
نشده، اخباری منتشر
شده که حکایت از
تصمیم آمریکا برای
نصب یک سیستم
موشکی دیگر در خاک
انگلیس دارد**

موشک‌ها هیچ تهدیدی را متوجه روس‌ها نمی‌کند ولی به باور کرملین هدف استقرار چنین سامانه‌ای از سوی آمریکا در اروپای شرقی، کنترل و تسلط بر سیستم‌های موشکی روسیه است. ژنرال "هنری اوبرینگ" فرمانده آژانس دفاع ضد موشکی آمریکا از زمان تشدید نگرانی روس‌ها چندین بار اعلام کرده که هدف از استقرار سایت‌های دفاع موشکی آمریکا در لهستان و جمهوری چک، مقابله با توانایی موشکی روسیه نیست بلکه مقابله با کشورهایی است که ممکن است فناوری‌هایی داشته باشند که تهدیدی برای دوستان و متحدان آمریکا محسوب می‌شوند. فرمانده دفاع ضد موشکی آمریکا با تاکید بر این که این سیستم تهدید تکنیکی برای موشک‌های بالستیک بین قاره‌ای روسیه (ICBM) ندارد، می‌گوید که موشک‌های دفاع ضد موشکی آمریکا در منطقه، از نظر فیزیکی قابلیت ضربه زدن و رسیدن به ناوگان موشک‌های دوربرد روسیه را ندارند. تاکید فرمانده آژانس دفاع ضد موشکی آمریکا بر بی‌تاثیر بودن استقرار این تجهیزات بر امنیت روسیه در حالی صورت می‌گیرد که مقامات عالی رتبه دفاعی روسیه در واکنش به تصمیم آمریکا برای استقرار این سیستم در مرزهای شرقی خود گفته‌اند که این اقدام واشنگتن

تهدیدی آشکار و روشن برای مرزهای شرقی روسیه به شمار می‌رود.

در همین خصوص ژنرال ولادیمیر پوپوکین، فرمانده نیروهای فضایی روسیه با تهدید خواندن این اقدام آمریکا برای روسیه می‌گوید؛ تحلیل‌های ما نشان می‌دهد که استقرار پایگاه راداری این سیستم در جمهوری چک و موشک‌های ضد موشک آن در لهستان تهدیدی آشکار برای ما هستند. بنا بر اظهارات پوپوکین، اظهارات مقامات آمریکایی مبنی بر اینکه این سیستم‌ها مانعی در برابر تهدیدهای موشکی قاره آسیاست (ایران و کره شمالی) واقعیت ندارد.

هر چند ژنرال‌های روسی در اظهارات خود بارها به این موضوع اشاره می‌کنند که هیچ سیستم دفاع موشکی نمی‌تواند مجموعه‌های موشکی سیار زمینی "توپول ام" روسیه را هدف قرار دهد و آنها توانایی رسیدن به هر نقطه‌ای از خاک جهان را دارند، ولی مسکو تهدید کرده در صورتی که همسایگان این کشور با استقرار این سیستم در خاک خود موافقت کنند، آنها را در لیست اهداف موشکی روسیه قرار می‌دهد. با این حال کشورهای چک و لهستان گفته‌اند اتخاذ چنین تصمیمی ارتباطی به روسیه ندارد ولی چنین تهدیدی سبب شده که آمریکا در صورت شکست مذاکرات با لهستان و جمهوری چک، طرح‌های جایگزینی در نظر داشته باشد. طبق اخبار منتشر شده دولت بوش بیش از یک سال است که در حال مذاکره با تعدادی از متحدان اروپایی این کشور بوده تا پایگاه زمینی سومی را برای استقرار این موشک‌های بازدارنده فراهم کند.

در حال حاضر اژانس دفاع ضد موشکی آمریکا دو پایگاه فعال در ایالت‌های کالیفرنیا و آلاسکا دارد که برای مقابله با تهدیدهای موجود از سوی اقیانوس آرام به ویژه کره شمالی است. از سوی دیگر، در حالی که هنوز اختلاف واشنگتن و کرملین درباره نصب سیستم سپرموشکی در چک و لهستان تمام نشده، اخباری منتشر شده که حکایت از تصمیم آمریکا برای نصب یک سیستم موشکی دیگر در خاک انگلیس دارد. این در حالی است که سفیر آمریکا در باکو اعلام کرده که ایالات متحده قصد ندارد در آینده‌ی نزدیک مذاکراتی در خصوص امکان استقرار عوامل سیستم دفاع ضد موشکی ملی خود در خاک آذربایجان با مقامات این کشور انجام دهد.

- آمریکا مدعی است که
- سیستم دفاع ضد موشکی
- را در برابر حمله فرضی از
- سوی کشورهای "محور
- شرارت" ایجاد می‌کند، ولی
- مقابله با خطرات
- موشک‌های هسته‌ای
- روسیه نیز بعد دیگر
- قضیه است که واشنگتن
- برای عدم تحریک مسکو از
- بیان آن به طور مستقیم
- خودداری می‌کند

هر چند که آمریکا از زمان رونالد ریگان، رئیس جمهور اسبق آمریکا در سال ۱۹۸۳ در رویای ایجاد یک سیستم موشکی رسوخ‌ناپذیر برای محافظت از آمریکا بوده و تاکنون بیش از ۹۱ میلیارد دلار برای ایجاد این سیستم هزینه کرده ولی مذاکرات و مباحثات بر روی سپر دفاع موشکی آمریکا، از حملات ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ تا کنون در گمنامی باقی مانده بود ولی پس از آزمایش موشکی کره شمالی، مجدداً در کانون توجهات سران کاخ سفید و مقامات نظامی پنتاگون قرار گرفت. آمریکا مدعی است که سیستم دفاع ضد موشکی را در برابر حمله فرضی از سوی کشورهای "محور شرارت" ایجاد می‌کند، ولی مقابله با خطرات موشک‌های هسته‌ای روسیه نیز بعد دیگر قضیه است که واشنگتن برای عدم تحریک مسکو از بیان آن به طور مستقیم خودداری می‌کند. مقامات روسی بارها به این موضوع اشاره کرده‌اند که کشورهایی که آمریکا آنها را محور شرارت می‌نامد موشک‌های بالستیک در اختیار ندارند و این پرسش را مطرح کرده‌اند که پس سیستم دفاع ضد موشک علیه چه کشورهایی مستقر می‌شود؟

در همین خصوص سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه به این موضوع اشاره کرده که با وجود تمام گفت‌وگوها و نشست‌های دوجانبه و مطبوعاتی برگزار شده، هنوز به بخش عمده‌ای از سوالات روسیه در خصوص نیات آمریکا پاسخ داده نشده است. از سویی واشنگتن نیز اعلام کرده که مسکو را در جریان این پروژه قرار داده و همچنان تاکید می‌کند که این سپر توانایی رهگیری تسلیحات پیشرفته روسیه را ندارد. اما سوالی که در این بین مطرح می‌شود این است که تعجیل دولت بوش در استقرار سپر ضد موشک در اروپا و واکنش متقابل روس‌ها چه اثراتی می‌تواند داشته باشد؟

عاملی برای تشدید مسابقه تسلیحاتی

هر چند که اکثر کشورهای اروپایی از جمله اعضای ناتو از استقرار این سیستم پشتیبانی کرده و آن را گامی موثر برای مقابله با تهدیدات آتی علیه قلمرو این قاره ارزیابی کرده‌اند، ولی مسکو با توجه به شرایط موجود چاره‌ای به جز اتخاذ تدابیر نظامی برای مقابله با تهدید ناشی از استقرار این سیستم نخواهد داشت. به باور ژنرال‌های روس، سیستم دفاع موشکی اروپا برای تامین منافع آمریکا مستقر می‌شود و ادعای خطر ایران و کره شمالی که از سوی واشنگتن مطرح شده، تنها سرپوشی برای هدف

واقعی یعنی تغییر توازن نیروهای مسلح راهبردی به نفع آمریکا است. به همین علت آنها با اشاره به اینکه ترکیه از متحدان آمریکاست و همچنین پایگاه مناسبی برای استقرار سپر ضد موشکی آمریکا در مقابل کشورهای "دارای خطر" برای آمریکا است می‌گویند که اراضی ایران از خاک ترکیه قابل رویت بوده و نابودی موشک‌های فرضی ایران هنگام پرتاب و در مرحله اولیه پرواز بسیار ساده‌تر است؛ لذا تلاش آمریکا برای استقرار سیستم دفاع ضد موشکی در منطقه اروپای شرقی نشان می‌دهد که آمریکا اهداف دیگری را دنبال می‌کند. طبق گزارش‌های منتشر شده در پی نگرانی‌های ایجاد شده توسط آمریکا، روسیه در تلاش برای تولید نسل جدیدی از تسلیحات استراتژیک و مخصوصاً آزمایش‌های پایانی بر روی نوعی موشک هوشمند جدید و نسل جدیدی از بمب‌افکن‌هاست که تولید آنها را به منظور مقابله

ارتش آمریکاست که پایگاه‌های هوایی آلاسکا، ایستگاه‌های ردیابی در انگلیس و گرینلند، سیستم‌های سیار ضد موشکی ایجیس در اروپای غربی و سفینه‌های فضایی جاسوسی را شامل می‌شود. به عقیده روس‌ها استقرار گسترده سیستم‌های دفاع موشکی عاملی بی‌ثبات‌کننده است و در چنین شرایطی از نقطه نظر نظامی روسیه باید

با سیستم سپر موشکی آمریکا آغاز می‌کند. اخبار منتشر شده در رسانه‌های بین‌المللی حاکی از آن است که سلاح جدید روس‌ها نمونه مشابهی در جهان ندارد و عملیاتی شدن آن، سیستم‌های دفاع ضد هوایی روسیه را به مرحله جدیدی وارد خواهد کرد و این امکان را فراهم می‌کند که نه تنها موشک‌های مافوق صوت، بلکه هر جسم پرنده‌ای را منهدم کند. روس‌ها بر این باورند آنچه که امروز از آن به عنوان مقابله با تهدید موشکی ایران و کره شمالی یاد می‌شود، پوششی جدید برای هدف اصلی استقرار سیستم دفاع موشکی آمریکا در شرق اروپاست. ایالات متحده از مدت‌ها پیش درصدد تغییر موازنه استراتژیک در اروپا به نفع خود بوده است و ایجاد شرایطی که امکان یک حمله هسته‌ای پیش‌دستانه را به صورت بالقوه برای آمریکا حفظ کند، یک راهبرد بلندمدت در دکترین نظامی آمریکاست. هدف اصلی سیستم دفاع ضد موشکی در اروپا، نه ایران بلکه روسیه است. ارزیابی دیپلماتها و کارشناسان نظامی روسیه از استقرار سیستم دفاع موشکی آمریکا در شرق اروپا این است که استقرار چنین سیستمی در نزدیکی مرزهای روسیه تهدیدی برای امنیت اروپاست. به باور کارشناسان سیاسی و نظامی روسیه نمی‌توان مساله استقرار سیستم‌های ضد موشکی آمریکا در چک و لهستان را به طور مجزا بررسی کرد زیرا این مساله به خوبی آشکار است که این بخشی از سامانه فراگیر عملیات موشکی

راه‌های خنثی‌سازی چنین تهدیدهای بالقوه‌ای را با استفاده از ابزار نظامی لازم تدارک ببیند.

عاملی برای تجزیه اروپا

مخالفت‌های مسکو با استقرار سپر دفاع موشکی آمریکا در حالی ایراد می‌شود که روسیه همدلانی نیز در اتحادیه اروپا در مخالفت با استقرار چنین سیستمی از سوی آمریکا پیدا کرده است. در همین خصوص "روبر رانکوئه" یک مقام ارشد در وزارت دفاع فرانسه می‌گوید: پاریس نیازی به توسعه چنین سیستم دفاعی نمی‌بیند. علاوه بر فرانسه، آلمان نیز نگرانی‌هایی از استقرار چنین سامانه‌ای در اروپا دارد زیرا می‌تواند سبب بروز اختلاف در بین اتحادیه اروپا شود. در همین خصوص "انجلا مرکل" صدر اعظم آلمان ضمن هشدار به این که استقرار این سیستم می‌تواند سبب تجزیه اروپا شود، گفته است درباره این موضوع باید در ناتو تصمیم‌گیری شود. وی که کشورش ریاست دوره‌ای اتحادیه اروپا را برعهده دارد، تصریح کرده که در بررسی هر موضوع خواه در زمینه انرژی یا موشک‌ها یا سیاست خارجی یا امنیتی یا دفاعی و غیره باید از تجزیه اروپا اجتناب کرد. به نظر می‌رسد آلمان که در حال حاضر ریاست دوره‌ای اتحادیه اروپا را بر عهده دارد با توجه به نیاز این اتحادیه به همکاری با روسیه به ویژه در زمینه انرژی، درصدد است تا سیاست محتاطانه‌ای در پیش بگیرد. خاویر سولانا، مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا نیز با اشاره به اینکه هرگونه تصمیم احتمالی کشورهای عضو این اتحادیه جهت مشارکت در سپر ضد موشکی پیشنهادی آمریکا، نباید امنیت این اتحادیه را تهدید کند خاطر نشان کرده که استقرار سیستم دفاع موشکی در خاک اتحادیه اروپا ممکن است بر روابط با کشورهای ثالث، مانند روسیه تاثیر بگذارد. به باور سولانا، هر چند که در زمینه مسایل امنیتی، معاهده‌های موجود تامین کننده اقتدار اعضای اتحادیه اروپاست، ولی این اقتدار باید با منافع عمومی اتحادیه اروپا در ارتباط با مسایل امنیتی نیز سازگار باشد.

احتمال تغییر چشم‌انداز ژئواستراتژیک اروپا

به باور بسیاری از کارشناسان مسایل سیاسی و نظامی هیچ عاملی که اروپا و آمریکا را تهدید کند وجود ندارد و در چنین شرایطی استقرار سیستم پدافند

- روس‌ها بر این باورند
- آنچه که امروز از آن به
- عنوان مقابله با تهدید
- موشکی ایران و کره
- شمالی یاد می‌شود،
- پوششی جدید برای هدف
- اصلی استقرار سیستم
- دفاع موشکی آمریکا در
- شرق اروپاست

موشکی آمریکا در اروپا به طور اساسی، چشم‌انداز ژئواستراتژیک این قاره را تغییر می‌دهد. به باور برخی کارشناسان تلاش آمریکا برای استقرار سامانه موشکی در اروپا می‌تواند خدشه وارد کردن به یکدستی اروپا به عنوان یک رقیب باشد و آمریکا از این طریق به دنبال ایجاد شکاف ملموس در این اتحادیه است. در همین حال روس‌ها بر این باورند که هدف اصلی استقرار این سیستم نیروهای هسته‌ای روسیه و چین است. کارشناسان روسی می‌گویند که هیچ یک از کشورهای تحت نام یاغی، موشک‌هایی در اختیار ندارند که یک تهدید واقعی را برای اروپا تحمیل کند. این در حالی است که ساخت موشک‌هایی که برد آنها به آمریکا برسد یک وظیفه حتی سخت‌تر است و به فناوری‌های متفاوت و توانایی‌های تولید پیشرفته‌تری نیازمند است. توجیه واشنگتن برای استقرار چنین سیستم‌هایی مقابله با تهدیدهای ایران و کره شمالی عنوان شده است، اما با وجود تاکید روس‌ها به این که تهران و پیونگ یانگ از آن چنان توان موشکی که بتوانند منافع واشنگتن را تهدید کنند، برخوردار نیستند تعدادی از طرفداران استقرار این سیستم‌ها در اروپا تحولات هسته‌ای ایران را عامل توجیه استقرار سیر موشکی می‌خوانند. در همین خصوص "فرانز جوزف یونگ" در مصاحبه با خبرگزاری رویترز گفته است: تحولات اخیر ضرورت دفاع را تایید می‌کند، باید به مرور زمان اقدامات احتیاطی برای مقابله با افزایش حجم موشک‌های دوربرد در برخی از کشورهای دردساز اتخاذ شود. بنا بر این گزارش، وزیر دفاع آلمان که از اعضای حزب دموکرات مسیحی محافظه کار وابسته به مرکل، صدراعظم کنونی این کشور است، نامی از کشوری خاص در این باره نبرد اما منظور از اظهارات وی ایران و کره شمالی بود. "یاپ دهبوب شفر" دبیر کل سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) نیز به روزنامه آلمانی "بیلد" گفته است که اعضای این پیمان نمی‌توانند برنامه هسته‌ای و توان موشکی ایران را نادیده بگیرند. وی تصریح کرده که ناتو نمی‌تواند این واقعیت را نادیده بگیرد که ایران، موشکی با برد هزار و ۸۰۰ کیلومتر امتحان کرده است؛ موشکی که می‌تواند به اروپا برسد.

چرا آمریکا، چک و جمهوری لهستان را انتخاب کرده است؟

به باور کارشناسان مسایل بین‌المللی، انتخاب کشورهای چک و جمهوری لهستان برای استقرار

سیر دفاع موشکی آمریکا به طور تصادفی صورت نگرفته است. کارشناسان می‌گویند دلیل انتخاب این کشورها که از اقمار سابق اتحاد جماهیر شوروی

بوده‌اند، این است که این دو کشور از بدو عضویت در اتحادیه اروپا، بیشتر اهداف آمریکا را دنبال کرده‌اند تا سیاست‌های خارجی اتحادیه اروپا را، و همچنین مکرراً از مواضع آمریکا در قبال جنگ عراق و نیز برخورد با کوبا حمایت کرده‌اند. وضعیتی که این دو کشور از نظر وابستگی به نظام کمونیستی دچار آن بوده‌اند، اکنون آنها را به وضعیتی کشانده است که به این موضوع که ایجاد چنین پایگاه‌هایی ثبات و امنیت سیاسی و ارضی را در کل منطقه به خطر انداخته و حمله موشکی متقابل به این کشورها را افزایش خواهد داد، بی‌توجه باشند. البته شاید این دو کشور گزینه‌های مناسبتری برای آمریکا تلقی می‌شوند تا کشورهای نزدیکتری مثل ترکیه و یونان، چرا که در سالهای اخیر مشاهده شده که نظرات و صداهای ضدآمریکایی در یونان افزایش یافته و ترکیه هم به دلایلی نمی‌تواند زمینه مساعدی به منظور اجرای چنین طرح‌هایی را برای آمریکا فراهم آورد و این کشور حتی در رابطه با حمله به عراق هم همکاری چندانی با ناتو و آمریکا نداشت.

شرکت خدمات مسافرتی

اطلس

(عضو یاتا)

نمونه ثبت: ۷۵۴۰ تاریخ تاسیس: ۱۳۳۹/۷/۲۶

بیش از چهاردهه سابقه خدمت

خیابان میرداماد، میدان مادر (محسنی)، خیابان شهید شاهانظری
پلاک ۴۱ صندوق پستی: ۱۹۹۱ - ۱۴۱۵۵
تلفن: ۲۲۲۲۱۰۳۴ - ۲۲۲۷۰۰۶۱ - ۲۲۲۷۰۰۶۲
فاکس: ۲۲۲۷۰۰۶۳